

Gondolatok az anyagmozgatási tevékenység elméleti és szervezeti kérdéseiről

Littomericzky János mk. százados

Az elmúlt években lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a gyakorlati célkitűzések során egyre fokozottabb mértékben kerülnek előtérbe az anyagmozgatással, anyagátadással, tranzisztálással kapcsolatos kérdések. Ennek megfelelően a Magyar Néphadsereg Tábori Hadtábjában (továbbiakban: TH) is napirendre kerültek azok a kérdések, amelyek a tagozatban folyó anyagmozgatási tevékenységek hatékony végrehajtására kérnek választ.

Jelen cikkemben a téma jelentőségér szem előtt tartva megkísérlem rögzíteni azokat az elméleti és szervezeti problémákat, amelyek megoldása egyre sürgetőbben jelentkezik túlnöve az MN TH tagozaton.

Az *anyagmozgatás mint rendszer értelmezése* az MN-ben rendkívül bonyolult feladat. Megítélésem szerint azonban nem lehet más, mint a mindenkori ellátási-szállítási (béke, háborús) rendszerben érvényesülő anyagi, technikai, közlekedési biztosítási rendszer koplexuma. Az anyagmozgatási tevékenység döntő többsége többnyire ebben a hármas komplexumban valósul meg, ebből kiragadni, külön kiemelni, önálló rendszernek tekinteni nem célszerű.

Az *anyagmozgatás célja* minden esetben az anyagi, technikai eszközök „A” ponttól (termelő üzemektől, központi bázisoktól) „B” pontig (felhasználókig, fogyasztókig) való eljuttatása, legyen a mozgatás távolsága bármekkora is.

Az *anyagmozgatás tárgya* nem más, mint a mozgatásra kerülő anyagi, technikai eszközök sokasága a termelő szféra által előállított formában és csomagolásban.

Az *anyagmozgatás feladata* az anyagmozgatás tárgyának az anyagmozgatás egységes rendszerében történő mozgatása, olyan célkitűzéssel, hogy az anyagi, technikai eszközök a központi elgondolásnak megfelelő mennyiségben és időben a felhasználók rendelkezésére álljanak.

Az *anyagmozgatás funkciói* alapvetően az ellátás és szállítás területein jelentkeznek, nevezetesen az ellátás területén: a beszerzés, igénylés, tárolás, csomagolás, rakományképzés, utalványozás stb.; a szállítás területén a rendszeren belüli mozgatás a közlekedési ágazatok komplex felhasználásával, valamint a két területet összekapcsoló rakodási funkciók.

Az *anyagmozgatás technikai felszereltsége* mindazon automaták, gépi és kézi eszközök, segédeszközök összessége, amelyek hivatottak az anyagmozgatás funk-

rendszerében az anyagmozgatás szinte valamennyi funkciója közel azonos időben jelentkezik naponkénti ismétlődéssel.

Az anyagmozgatási feladatok minden ellátás (bázisok, raktárak); mind a szállítás területein folyamatosak, megszakítás nélküliek.

Az anyagmozgatási tevékenység végzésével – az anyagi-technikai eszközök mozgatásával – egyidejűleg maga az anyagmozgatási alrendszer és részrendszerei is állandó mozgásban vannak (telepítés-áttelepítés).

Az anyagmozgatás technikai felszereltsége alapvetően a népgazdaságból „M” útján lebiztosításra kerülő technikai eszközök színvonalától és az azokra kidolgozott technológiától függ.

Az anyagmozgatási tevékenység szervezetsége lényegében az „M” útján lebiztosításra kerülő tartalékos hadköteles állomány felkészültségének függvénye.

b) *A fejlesztést befolyásoló tényezők*

A TH tagozat anyagmozgatási tevékenységét jellemző sajátosságokból kiindulva a fejlődést befolyásoló tényezőket az alábbiakban lehet összegezni:

– az anyagmozgatási tevékenység fejlesztését az MN anyagmozgatási rendszerének fejlesztésével összhangban célszerű végezni, elsősorban az előjáró és alsóbb tagozatok távlati fejlesztésének figyelembevételével; az alrendszerek fejlesztésének összhangja nélkül akadozik az egész rendszer;

– az anyagmozgatási feladatok volumene, egyben kiindulási alapja, az anyagmozgatás technikai színvonala és a szükséges szervezeti formák meghatározásának; következőképpen minden esetben a feladatra kell a személyi, technikai állományt szervezni és nem fordítva;

– az anyagmozgatási funkciók technológiáját a mindenkor rendelkezésre álló – „M” útján biztosítható – technikai eszközökre célszerű kidolgozni és begyakorolni; a gyakorlatok időszakára esetenként biztosított technikai eszközök minden esetben tükrözik a várható realitásokat;

– a technikai felszereltség milyenségét döntően befolyásolja a technikai eszközök mobilitása és terepjárhatósága; stacionárius eszközök csak ideiglenes jelleggel kiépített körletekben (KK, KÁ) alkalmazhatók;

– anyagmozgatási alrendszer működtetéséhez képzett szakállományra és felkészített szervezeti elemekre van szükség.

3. *Az anyagmozgatás tárgya*

Az anyagmozgatás tárgya maga az anyagi-technikai biztosításban részt vevő anyagi-technikai eszközök sokasága.

Jellemzői (az anyagi-technikai eszköz fajtája, csomagolása, egységakomány képzése, súlya, térfogata, kezelési előírásai stb.).

A TH tagozatban a rakéta, rakétahajtóanyag és raktéatechnikai eszközökön túlmenően általában a két alapvető anyag (lőszer és hajtóanyag), valamint a fegyvernemi és szakanyagok, technikai eszközök (fv.; pc. gk. techn.; mű.; hír.; vv.; közl.; élm.; eü.; ruh.; elhe. stb.) mozgatásával lehet számolni. Könnyen belátható, hogy a fenti anyagi-technikai eszközféleségeken belül az anyagmozgatás tárgya igen sok és változatos formában jelenhet meg.

Ennélfogva az anyagmozgatási tevékenységet rendkívül sok és bonyolult formában befolyásolják. Többek között a csomagolásukkal, rakományképzésükkel,

rakodásukkal, rögzítésükkel, tárolásukkal, szállításukkal, kezelésükkel, okmányolásukkal stb. kapcsolatos tevékenységeket.

A fentiekből kiindulva itt kívánom megjegyezni újlag a tagozati alrendszerek közötti összhang lényeges szükségességét, amely egyik kulcskérdése lehet a TH anyagmozgatási rendszere hatékony működőképességének. Konkrétan arról van szó, hogy hiába jelennek meg az anyagi-technikai eszközök a TH tagozatban egységakományonként akár rakodólapos vagy konténeres formában, ha a TH tagozat nincs felkészülve ilyen formában való fogadásukra, vagy a TH tagozat hiába rendelkezik a legkorszerűbb technikai eszközökkel és technológiákkal, ha az érkező anyagi-technikai eszközök csomagolása, rakományképzése nem alkalmas a korszerű technikai eszközök igénybevételére.

Két tagozat közötti ilyen mérvű technikai felkészültségbeli különbözőségek – megítélésem szerint – még jobban csökkentik az anyagáramlás sebességét és ezzel egyidejűleg növelik az anyagmozgatási teljesítményszükségletet. Hasonló helyzet alakulhat ki a TH tagozat és az összefegyvernemi hadsereg hadtáp tagozata között is a felkészültségbeli különbözőségek esetén.

Következésképpen megállapítható, hogy az anyagmozgatási tevékenység hatékony végrehajtásának egyik kulcskérdése az anyagmozgatás tárgyával (az anyagi-technikai eszközök sokféleségével) kapcsolatos megjelentetési formák összehangolt kialakítása és azok mozgatásához szükséges technikai felszereltség és technológiák komplex kialakítása az egész anyagmozgatási rendszeren belül.

4. Az ellátás és szállítás összhangja az anyagmozgatásban

Az anyagmozgatás funkcióit tekintve azok rendszerint az ellátás és szállítás és kapcsolódó területein jönnek létre. Mindkét terület jelentős részt vállal az anyagmozgatási feladatok végrehajtásában, azonban egyik a másik nélkül nem képes az anyagmozgatás célját megvalósítani, nevezetesen az anyagi-technikai eszközök A pontból B pontba való szervezetszerű mozgatását végrehajtani.

Ebből kiindulva meg kell állapítani, hogy az anyagmozgatás több mint ellátás, vagy szállítás, valójában a kettő összhangjában valósul meg. Az ellátás és szállítás összhangja nélkül nincs hatékonyan működő anyagmozgatási rendszer és alrendszerek.

A gyakorlati tapasztalatok igazolják, hogy a problémák általában nem az ellátásban vagy a szállításban részt vevő bázisok, raktárak, illetve közlekedési ágazatok anyagmozgatási technológiáiban jelentkeznek, hanem azok találkozási pontjain, amikor is a különböző jellegű technológiákat (raktári-szállítási) nehezen vagy egyáltalán nem lehet összehangolni. Ez természetesen többszöri anyagmozgatáshoz, anyagmozgatási teljesítményszükséglet növeléséhez vezet. Ezt figyelembevéve nem véletlen az, hogy a különböző gyakorlatok végrehajtása során a vezetés miért fordít különös gondot és figyelmet a téma vizsgálatára.

5. Az anyagmozgatás szervezeti feltételei

Az eddigiekből egyértelműen kitűnik, hogy a TH-ban folyó anyagmozgatási tevékenység tervezése, szervezése, irányítása és végrehajtása rendkívül bonyolult és hozzáértő munkát igényel. Hozzá kell tenni, hogy a TH tagozaton – a SZO-JUZ és TRANZIT típusú gyakorlatok tapasztalatai alapján naponta mintegy 5–6000 tonna anyagi-technikai eszköz áramlik keresztül, amely az anyagmozgatási

teljesítményszükségletet figyelembevéve (2 bázis 2-szeri anyagmozgatással) mintegy 20–24 000 t/nap anyagmozgatási kapacitást igényel. Ilyen nagy volumenű anyagmozgatási munka végrehajtása megítélésem szerint közel sem olyan egyértelmű, mint a gyakorlatok során látszik.

Az anyagmozgatási munkák tervezését, szervezését, alapvetően a törzsekben célszerű megoldani, konkrétan ott, ahol az ellátás és szállítás egyidejű nagybani tervezése folyik. Itt kerül meghatározásra az ellátás és szállítás, valamint a kapcsolódó területeken jelentkező rakodási feladatok volumene, határideje, a végrehajtáshoz szükséges erők, eszközök elosztása.

Ezt követően az illetékes fegyvernemek és szakszolgálatok részleteiben ki-munkálják a szakterületeikre vonatkozó technológiákat és meghatározzák az alárendelt szervezeteik részére az anyagmozgatási feladatok végrehajtását, majd bekapcsolódnak azok ellenőrzésébe.

A fenti metodika szerint a TH tagozatban a következő szervezeti elemek létrehozása, illetve a meglévő elemek kiegészítése látszik célszerűnek.

Az MN THF-ség törzsében: tervező, szervező osztály az anyagi-technikai biztosítás, a szállítások és rakodások tervezésére, szervezésére – összességében az anyagmozgatási tevékenység koordinálására hivatott szervezetet, három alosztállyal: anyagtervezési, szállítási és rakodási alosztályokkal. Az osztály állományába célszerű beosztani számítástechnikai alapképzettségű szakkadert, az alosztályoknál pedig az anyagmozgatási részrendszerek (TEB, TMB) irányába dolgozó tiszteket.

A TMBF-ség és TEBF-ség törzsébe a fentiekhez hasonlóan tervező, szervező alosztályokat, azokon belül pedig részlegeket.

Az anyagmozgatási feladatok végrehajtása érdekében: a TMB és TEB kiszolgáló egységek állományába anyagmozgató századot három szakasszal az alábbiak szerint:

- önjáró darus gépszakasz;
- önjáró targoncás gépszakasz;
- rakodó szakasz.

A raktárak állományába a napi belső forgalom függvényében rakodó szakaszokat, illetve rajokat az előzőek szerinti tagozódásban.

A már többször említett kritikus anyagmozgatási pontokon, helyeken jelentkező anyagmozgatási tevékenység irányítására ideiglenes munkacapatokat célszerű létrehozni a következők szerint:

- kirakó-, átrakó-, berakóhely parancsnoka;
- az anyagi-technikai eszköz átadását-átvételét végző raktárparancsnok megbízottja;
- a rakodó alegység parancsnoka;
- a biztosító (őrzésvédelem-foszab) alegység parancsnoka;
- szükség esetén a főnökség megbízottja;
- ideiglenes polgári munkaerő igénybevétele esetén a helyi szerv vezetőjének megbízottja.

Megítélésem szerint az anyagmozgatási tevékenység tervezéséhez, szervezéséhez és végrehajtásához a fentiekben feltételezett szervezeti elemek megléte kellő alapot biztosítana az anyagmozgatási feladatok tervszerű, hatékony végrehajtásához.

Végezetül néhány gondolatban szeretném felhívni a figyelmet az anyagmozgatási szakkáderállomány kiképzésének és felkészítésének egyre sürgetőbben jelentkező szükségességére.

Napjainkban a polgári élet közép- és felsőfokú oktatási intézményeiben rendszeresen folyik az anyagmozgatási szakkaderek képzése. A különböző tárcák általában tanfolyamjellegű képzéssel oldják meg a szakkáderállomány át-, illetve továbbképzését. Az anyagmozgatás elméleti és gyakorlati kérdéseinek megoldására Anyagmozgatási és Csomagolási Intézet (ACSI) működik. A fentiekkel szemben az MN-ben hasonló irányú képzésnek csak kezdetleges jelei mutatkoznak, intézményszerűen nem folyik.

Megítélésem szerint célszerűnek látszik az MN-ben is az anyagmozgatási szakkáderállomány létrehozása és képzésének intézményes formában való megvalósítása.

A teljességre való törekvés nélkül e néhány gondolatban kívántam kifejezni nézeteimet az anyagmozgatás problémáiról, különös tekintettel az MN TH tagozatra. Megítélésem szerint a téma felvetése indokolt, annál is inkább, mivel egyes kérdések és problémakörök túlnőnek a TH tagozaton. Megoldásuk napjaink és a jövő feladatai lehet.

(Az 1. sz. melléklet a folyóirat végén található.)